

2.6.2021

VN/5441/2021
VN/5441/2021-YM-4

Ympäristöministeriön kannanotto Suomen ympäristökeskuksen toimintakertomuksesta ja tilinpäätöksestä vuodelta 2020

Ympäristöministeriö, neuvoteltuaan maa- ja metsätalousministeriön kanssa, antaa ohessa talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:n edellyttämän tilinpäätöskannanoton Suomen ympäristökeskuksen toimintakertomuksesta ja tilinpäätöksestä vuodelta 2020.

1. Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä annettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Suomen ympäristökeskus raportoi vuoden 2020 toimintakertomuksessaan kaudelle 2020-2023 laaditun nelivuotiseksi laaditun strategisen tulossopimuksensa ensimmäisen vuoden toteutumisesta. Tulossopimuskaudelle Suomen ympäristökeskuksen toimintaa ohjaamaan on asetettu hallitusohjelman ja hallinnonalojen strategisista tavoitteista johdettuja laaja-alaisia vaikuttavuustavoitteita. Kokonaisuutena tarkasteltuna voidaan todeta, että Suomen ympäristökeskuksen toiminta vuonna 2020 on ollut yhteiskunnallisesti vaikuttavaa ja hallitusohjelman, kestäväen kehityksen tavoitteiden sekä molempien ohjaavien ministeriöiden strategisten tavoitteiden mukaista.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Suomen ympäristökeskuksen toiminta strategisen kiertotalousohjelman tavoiteasetannan laatimisessa ja politiikkatoimien pohtimisessa sekä kiertotalouden jalkauttamisessa on ollut vaikuttavaa. SYKE on tukenut merkittävästi alueellista kiertotaloustyötä mm. kiertotaloushankkeiden sekä kestävyuden edelläkävijyyttä tavoittelevan kansallisen kuntaverkoston kautta.

Suomen ympäristökeskus on tuottanut monipuolisesti tietoa, joka tukee alueidenkäytön suunnittelua kunnissa ja alueilla. SYKE on muun muassa huolehtinut rakennetun ympäristön ja yhdyskuntarakenteen seurannasta, analysoinut yhdyskuntarakennetta ja kehittänyt kestäviä kaupunkiseutuja yhteistyössä kuntien kanssa. Lisäksi SYKE on kehittänyt menettelyjä rakennuskannan ja rakentamisen kasvihuonekaasupäästöjen laskentaan. SYKEN tuottamia tietoja on hyödynnetty myös valtakunnan tason suunnittelu- ja valmistelutyössä, kuten maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksen yhteydessä sekä ilmastoraportoinneissa. SYKE valittiin rakennetun ympäristön tietojärjestelmän kehittämisestä vastaavaksi tahoksi ja sillä on jatkossa tärkeä rooli uuden

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Ympäristöministeriö PL 35 00023 Valtioneuvosto	Aleksanterinkatu 7 Helsinki	29 516 001 35 829 516 001	916 039 320 +358 9 1603 9320	kirjaamo@ym.fi

tietojärjestelmän rakentumisessa yhdessä ympäristöministeriön kanssa. Tietojärjestelmään sisältyvien alueidenkäytön suunnitelmatietojärjestelmän ja rakennustietojärjestelmän tiedot parantavat eri tahojen toiminnassaan käyttämän tiedon laatua ja tietopohjaa.

Suomen ympäristökeskus on ollut erittäin aktiivinen Euroopan ympäristökeskuksen (EEA) asiantuntijaverkoston Eionetin strategian päivittämisessä ja tukenut vahvasti ympäristöministeriön osallistumista EEA:n työhön. SYKE on luonut EEA:n jäsenmaille kansallisen mallin EEA:n päätuotteen, neljän vuoden välein julkaistavan Euroopan ympäristön tila –raportin (SOER2020) jalkauttamiseen ja muuhun yhteistyöhön ja on nyt hyvin aktiivinen uuden Eionet-strategian ja -mallin kehittämisessä. Tarkoituksena on kehittää Eionetista aito asiantuntijaverkosto tuomaan ympäristödataa joustavasti ja ilmiölähtöisesti päätöksenteon tueksi. Myös Horisontti Euroopan biodiversiteettikumppanuudessa SYKE on ollut hyvin aktiivinen ja vetää monitorointityöpakettia tehokkaalla tavalla. Lisäksi ympäristöministeriö on saanut Suomen ympäristökeskukselta tärkeää ja vahvaa apua Horisontti Euroopan työohjelmiin vaikuttamisessa. Niin ikään IPBES-työryhmän vaikuttamistyössä SYKE on ollut ympäristöministeriölle ensiarvoisen tärkeä kumppani ja edistänyt työtä erittäin tehokkaasti ja omistautuneesti.

Suomen ympäristökeskuksen toiminta vesitaloustehtävissä on ollut yhteiskunnallisesti vaikuttavaa ja tulossopimuskaudella vaikuttaneen hallitusohjelman, kestävän kehityksen tavoitteiden sekä maa- ja metsätalousministeriön strategisten tavoitteiden mukaista.

Tulostavoitteet saavutettiin hyvin koronapandemian aiheuttamasta poikkeusolosta ja laajasta etätyöhön siirtymisestä huolimatta. Myös Tulvakeskuksen toiminta ja sen antamat asiantuntijapalvelut sidosryhmille pystyttiin turvaamaan kiitettävästi poikkeusoloissa Pohjois-Suomen pahassa kevättulvatilanteessa.

Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämien vesitalouden verkkopalveluiden uudistus eteni hyvin ja vesi.fi -verkkopalvelu ja siihen kuuluva Paikallisvesitilannepalvelu lanseerattiin onnistuneesti. Verkkopalvelu on saanut myönteisen vastaanoton käyttäjien taholta ja kiitosmaininnan Kotimaisten kielten keskuksen vuosittain järjestämässä kilpailussa virastoille ja työryhmille. Kiitosmaininta perusteltiin sivuston helppokäyttöisyydellä, kielen selkeydellä ja kehittäessä tehdystä laajasta yhteistyöstä palvelun eri käyttäjäryhmien kanssa.

Suomen ympäristökeskus on osallistunut kiitettävästi koronapandemian johdosta käynnistettyyn kansalliseen talouden elvytykseen sisältyneeseen pohjavesiseurannan automatisoimiseen.

Toiminnallinen tuloksellisuus, voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Tuottavuutta kuvaavien julkaisutavoitteidensa täyttämässä Suomen ympäristökeskus onnistui vuonna 2020 pääsääntöisesti hyvin. Maksuperustelain mukaisen maksullisen toiminnan tuottoja Suomen ympäristökeskukselle kertyi 4,0 milj. euroa. Julkisoikeudellisen toiminnan kustannusvastaavuus oli 74% ja jäi näin selvästi 100%:n tavoitteestaan vuonna 2020. Markkinoilla tapahtuvan kilpailullisen liiketoiminnan osuus Suomen ympäristökeskuksen vuoden 2020 maksullisesta toiminnasta oli 60%. Tämän toiminnan kustannusvastaavuus oli 105%, tuotot 2,4 M€ ja tulos 0,1 M€. Yhteisrahoitteisen toiminnan omarahoitusosuus oli 29 % ja tuotot 22,3 M€.

Tuotoksia ja laadunhallintaa kuvaavien mittareidensa tavoitteista Suomen ympäristökeskus ylitti kirkkaasti kaikki vuonna 2020. Toimitilalahokkuudessaan Suomen ympäristökeskus on valtion yleistä tavoitetta selvästi tehokkaampi.

Suomen ympäristökeskuksen toiminnan laajuus kokonaisuudessaan kasvoi 2% edelliseen vuoteen verrattuna. Suurin kasvu tapahtui viranomaistoiminnassa, jonka kustannukset kaksinkertaistuivat edelliseen vuoteen verrattuna. Henkilötyövuosikertymä kasvoi 34 htv:llä edellisestä vuodesta, ollen kokonaisuudessaan 599 vuonna 2020.

2. Käytettyjen tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulosvastuun kannalta sekä kehittämistarpeet

Suomen ympäristökeskuksen tuloksellisuuden raportointi on selkeää ja asianmukaista. Tilinpäätöslaskelmat ja liitteet sekä tilinpäätösanalyysi antavat ohjaaville ministeriöille riittävät tiedot tulosohjauksen kannalta. Resurssien käytön ja kustannusten jakautuminen on esitetty valtiokonttorin ohjeiden mukaisesti kolmelta vuodelta. Toimintakertomuksessa toiminnan taloudellisuutta on tarkasteltu toiminnan kustannusvastaavuuden kautta. Valtiontalouden tarkastusvirasto toteaa vuosiyhteenvedossaan (VN/13861/2021), että Suomen ympäristökeskuksen toimintakertomuksessa esitetty taloudellisuuden tarkastelu kustannusvastaavuuden kautta ei vastaa valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 65 §:n 1 mom:n 2 kohdassa esitettyä jaottelua, jonka mukaan maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus sekä yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus ovat toiminnallisen tehokkuuden itsenäisiä osa-alueita. Tähän tulee kiinnittää huomiota vuoden 2021 raportoinnissa. Muilta osin VTV toteaa Suomen ympäristökeskusta koskevassa tilintarkastuskertomuksessaan, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu.

Ympäristöministeriön asettamille vaikuttavuustavoitteille määriteltyjen aikajänteessään ja laveudessaan varsin haastavien vaikuttavuusindikaattorien toteuman kehitystä on toimintakertomustekstissä raportoitu ansiokkaasti vaikutusketjujen kuvaamisen kautta.

Maa- ja metsätalousministeriö tulee arvioimaan ohjausta ja tulostavoitteita koskevien tunnuslukujen ja mittareiden kehittämismahdollisuuksia yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen ja ELY-keskusten kanssa vesitaloushallinnon tunnuslukujen kokonaisuuden kehittämiseksi.

3. Toimenpiteet joihin Suomen ympäristökeskuksen on ryhdyttävä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Suomen ympäristökeskuksen politiikkakeskus on tutkinut ja kehittänyt erilaisia vuorovaikutusmenetelmiä esimerkiksi EU-tutkimushankkeissa ja Strategisen tutkimuksen neuvoston hankkeissa. Näiden kehitettyjen menetelmien kokeileminen ja monistaminen myös muihin hankkeisiin, SYKEN muiden keskustusten päivittäiseen työhön sekä kansallisten sidosryhmien väliseen yhteistyöhön olisi hieno seuraava askel. Uudenlaista vahvaa vuorovaikutusta tarvitaan sekä tutkimusyhteistyössä että ympäristödatan ympärille rakennettavissa datapalveluissa.

Suomen ympäristökeskuksella olisi erinomainen mahdollisuus vaikuttaa tutkimus- ja seurantainfrastruktuurien palvelukerroksen kehittämiseen yhteistyössä sidosryhmiensä kanssa. Erityisesti EU:n yhteisten ympäristötutkimusinfrastruktuurien (ENVRI – Environmental Research Infrastructures) kehittämisessä sidosryhmäyhteistyö on vielä varsin kehittymätöntä, mikä vaikeuttaa toimivien palvelujen kehittämistä. Suomen ympäristökeskuksen vahvaa meritutkimusinfrastruktuurin osaamista olisi hyvä aktiivisesti tarjota myös ilmakehä- ja ekosysteemi-infroihiin. Eri tieteenalojen tutkimus- ja seurantainfrastruktuurien yhteistyötä voisi laajentaa myös SYKEN ja muiden Tulanet-laitosten kesken erilaisten datatuotteiden tuottamiseksi kansalaisten ja erilaisten sidosryhmien käyttöön. YM tukee erittäin mielellään tätä työtä.

Yritysyhteistyötä Suomen ympäristökeskuksella olisi hyvä mahdollisuus kehittää osallistumalla aktiivisesti Helsingin yliopiston luomaan yritysyritysyhteistyöalustaan, Viikki Sustainability Platformiin ja sen Food Labiin. Kestävän ruokajärjestelmän kehittämisen teemoissa kuten ruoantuotannon vesivaikutuksissa SYKellä olisi paljon annettavaa ja mahdollisuus verkostoitua uusien tutkimusryhmien ja yritysten kanssa.

Suomen ympäristökeskuksen tulee jatkaa vesitalouden verkkopalveluiden kehittämistä sekä vesitalouden tiedonhallinnan uudistusta osana ympäristö- ja luonnonvaratiedon uudistuksen kokonaisuutta.

Suomen ympäristökeskuksen tulee jatkaa ja syventää yhteistyötään Luonnonvarakeskuksen kanssa vesitalouteen ja luonnonvaroihin liittyvissä tutkimus- ja asiantuntijatehtävissä.

Suomen ympäristökeskuksen tulee jatkaa yhteistyötään ja palvelujaan aluehallinnolle sekä edelleen kehittää niitä yhteistyössä aluehallinnon sekä maa- ja metsätalousministeriön kanssa.

4. Toimenpiteet, joihin ohjaavat ministeriöt ryhtyvät tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Molemmat ohjaavat ministeriöt tulevat ohjauksessaan edelleen kiinnittämään huomiota tietojärjestelmien ja niiden rajapintojen toimivuuteen, tiedon avoimuuteen ja saatavuuteen sekä verkkopalveluiden selkeyteen ja asiakaslähtöisyyteen sekä yhteisten ratkaisujen kehittämiseen osana luonnonvara- ja ympäristötiedon kokonaisuutta ja asiakaspalvelua.

Ympäristöministeriö ryhtyy vuoden 2021 aikana kehittämään tulosohjaustaan yhteistyössä hallinnonalan kaikkien toimijoiden kanssa. Kehittämisen tavoitteena on saattaa tulosohjausta strategisemmaksi sekä tiivistää hallinnonalan toimijoiden välistä yhteistyötä ja näin lisätä hallinnonalan yhteistä vaikuttavuutta.

Kansliapäällikkö

Juhani Damski

Hallinto- ja kansainvälisten asiain
johtajan sijaisena, henkilöstöpäällikkö

Heidi Sederholm

Jakelu Suomen ympäristökeskus SYKE

Tiedoksi Valtiokonttori
Valtiontalouden tarkastusvirasto VTV
VM Valtiovarainministeriö
MMM Maa- ja metsätalousministeriö